श्री ५ को सरकार

वन मन्त्रालयको

सूचना

पञ्चायत संरक्षित वन नियमावली, २०३५

वन ऐन, २०१८ को दफा ३२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यी नियमहरूको नाम "पञ्चायत संरक्षित वन नियमावली २०३५" रहेको छ ।

(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा –

(क) "ऐन" भन्नाले वन ऐन, २०१८ सम्झनुपर्छ ।

(ख) "स्थानीय पञ्चायत" भन्नाले गाउँ वा नगर पञ्चायत सम्झनुपर्छ ।

३. पञ्चायत संरक्षित वनको निर्धारण : (१) सरकारी वन वा त्यसको कुनै भागलाई संरक्षण र सुव्यवस्था गर्न पञ्चायत संरक्षित वन कायम गर्दा एक स्थानीय पञ्चायतको निमित्त तराई क्षेत्रमा भए बढीमा चारसय बिगहासम्म र अन्यत्रको लागि भए बढीमा पाँच हजार रोपनीसम्म कायम गरिनेछ ।

(२) स्थानीय पञ्चायतलाई पञ्चायत संरक्षित वन सुम्पदा उप-नियम (१) मा तोकिएको हदमा नबढ्ने गरी एकै पटक वा पटक पटक गरी सुम्पन सकिनेछ ।

तर अघिल्लो पटक सुम्पिएको वन क्षेत्रको राम्रो संरक्षण र सुव्यवस्था नगरेमा त्यस्तो पञ्चायतलाई थप वन क्षेत्र दिइने छैन ।

४. पञ्चायत संरक्षित वन सम्बन्धित पञ्चायत क्षेत्रभित्रको हुनुपर्ने : (१) ऐन तथा यस नियमावलीबमोजिम छुट्याइने पञ्चायत संरक्षित वन साधारणतया कुन पञ्चायतलाई सुम्पने हो सोही पञ्चायतको क्षेत्रभित्रको हुनु पर्नेछ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिम छुट्याइने पञ्चायत संरक्षित वन अरू सरकारी वनसित नजोडेको एक छुट्टै वन हुनु पर्नेछ ।

५. पञ्चायत संरक्षित वनको लागि निवेदन दिनुपर्ने : पञ्चायत संरक्षित वन छुट्याई वनको संरक्षण र सुव्यवस्था गर्न चाहने स्थानीय पञ्चायतले अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित डी. एफ. ओ. समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

६. पञ्चायत संरक्षित वन सुम्पने : (१) नियम ५ बमोजिम कुनै स्थानीय पञ्चायतको निवेदन पर्नआएमा सम्बन्धित डी. एफ. ओ. ले आवश्यक जाँचबुझ गरी निवेदनमा उल्लिखित

अधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सरकारी वन क्षेत्रलाई पञ्चायत संरक्षित वनको रूपमा सुम्पन मनासिव देखे आफ्नो सिफारिशसहित सम्बन्धित कन्जरभेटरसमक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिम प्राप्त हुनआएको सिफारिशउपर कन्जरभेटरले पनि आवश्यक जाँचबुझ गरी पञ्चायत संरक्षित वन छुट्याई सम्बन्धित पञ्चायतलाई सुम्पन मनासिव देखेमा सम्बन्धित डी. एफ. ओ. लाई सोहीबमोजिम आदेश दिन सक्नेछ ।

(३) उप-नियम (२) बमोजिम आदेश प्राप्त भएपछि सम्बन्धित डी. एफ. ओ. ले पञ्चायत संरक्षित वन छुट्याई सम्बन्धित पञ्चायतलाई सुम्पनेछ ।

७. पञ्चायत संरक्षित वनको प्रमाणपत्र : नियम ६ को उप-नियम (३) बमोजिम कुनै पञ्चायतलाई पञ्चायत संरक्षित वन छुट्याई सुम्पिएपछि सम्बन्धित डी. एफ. ओ. ले अनुसूची २ बमोजिमको ढाँचामा पञ्चायत संरक्षित वनको प्रमाणपत्र दिनेछ ।

८. पञ्चायत संरक्षित वनको लगत राख्ने : यस नियमावलीबमोजिम कुनै पञ्चायतलाई संरक्षित वन छुट्याई सुम्पिएपछि सम्बन्धित वन डिभिजन कार्यालय र पञ्चायतले त्यसको लगत खडा गरी राख्नु पर्नेछ र सो लगतको एक प्रति वन विभाग, सम्बन्धित सर्कल कार्यालय र सम्बन्धित जिल्ला पञ्चायतमा समेत पठाउनु पर्नेछ ।

९. पञ्चायत संरक्षित वनको संरक्षण र सुव्यवस्था : वन डिभिजन कार्यालयको सामान्य रेख-देखमा रही पञ्चायत संरक्षित वनको संरक्षण र सुव्यवस्था गर्नु सम्बन्धित पञ्चायतको कर्तव्य हुनेछ र सो वनको संरक्षण र सुव्यवस्थाको लागि पञ्चायतले देहायको कार्यहरू गर्नु पर्नेछ :–

(क) वनको स्याहार सम्भार गर्ने,

(ख) वन पैदावार चोरी हुनबाट सुरक्षा गर्ने,

(ग) वनलाई आगलागीबाट बचाउ गर्ने,

(घ) रूख छेक्ने, हाङ्गा काट्ने, खोटो वा बोक्रा झिक्ने वा अन्य कुनै किसिमको नोक्सानीबाट बचाउ गर्ने,

(ङ) ढुङ्गा, माटो वा बालुवा झिक्नबाट बचाउ गर्ने,

(च) पञ्चायत संरक्षित वन सम्बन्धमा वन डिभिजन कार्यालयले बनाएको कार्य योजना अनुरूप काम गर्ने,

(छ) अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

१०. पञ्चायत संरक्षित वनमा गर्न नहुने काम : पञ्चायत संरक्षित वनमा पञ्चायतले देहायको कुनै काम गर्न वा गराउन हुँदैन :–

(क) वन मास्न नास्न, बिक्री गर्न, धितो बन्धकी राख्न वा कुनै किसिमले हस्तान्तरण गर्न,

(ख) वनमा खोरिया फडानी गर्न,

(ग) फलफूलको वा अरू खेती गर्न वा कुनै तवरले आबाद गर्न,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(घ) घर छाप्रो बनाउन,

(ङ) स्वीकृत योजनाबमोजिम वा निर्दिष्ट गरिए बाहेक अन्य तरीकाले भू-उपयोग गर्न ।

११. वन पैदावारको विक्री–वितरण : पञ्चायत संरक्षित वनको वन पैदावारको विक्री–वितरण वन पैदावार विक्री–वितरणसम्बन्धी प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

तर सम्बन्धित अधिकारीले पञ्चायत संरक्षित वनको वन पैदावार विक्री–वितरण गर्दा सम्बन्धित पञ्चायत क्षेत्रको जनताको आवश्यकतालाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

१२. पञ्चायत संरक्षित वनको जाँचबुझ : प्रत्येक साल आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महीना भित्र सम्बन्धित डी. एफ. ओ. ले पञ्चायत संरक्षित वनको जाँचबुझ गरी वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धित कञ्जरभेटरमार्फत श्री ५ को सरकारसमक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

१३. वनको संरक्षण र सुव्यवस्था गर्ने स्थानीय पञ्चायतले अनुदान पाउने : (१) नियम १२ बमोजिम डी. एफ. ओ. ले पञ्चायत संरक्षित वनको जाँचबुझ गर्दा सम्बन्धित स्थानीय पञ्चायतले ऐन र यस नियमावलीबमोजिम वनको संरक्षण र सुव्यवस्था गरेको ठहरिएमा निजले अनुदानको निमित्त सिफारिश गरी सम्बन्धित कञ्जरभेटरमार्फत श्री ५ को सरकार–समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उप-नियम (१) बमोजिमको सिफारिश प्राप्त भएपछि श्री ५ को सरकारले सोही सिफारिशबमोजिम पञ्चायत संरक्षित वनबाट भएको आम्दानीको चालीस प्रतिशत बराबरको रकम अनुदानस्वरूप सम्बन्धित स्थानीय पञ्चायतलाई दिनेछ ।

(३) उप-नियम (२) बमोजिम अनुदान दिंदा श्री ५ को सरकारले सो कुराको सूचना सम्बन्धित जिल्ला पञ्चायतलाई पनि दिनेछ ।

स्पष्टीकरण : पञ्चायत संरक्षित वनको आम्दानी कायम गर्दा सो वनको वन पैदावारको विक्री–वितरणको लागि भएको खर्च कट्टा गरी बाँकी रहनआएको रकमलाई आम्दानी मानिनेछ ।

१४. पञ्चायत कोषमा आम्दानी बाँध्ने : नियम १३ बमोजिम प्राप्त अनुदानको रकम सम्बन्धित पञ्चायतको कोषमा आम्दानी बाँधिनेछ ।

१५. निर्देशन पालन गर्नुपर्ने : पञ्चायत संरक्षित वनको सम्बन्धमा वन विभागबाट समय समयमा दिइएका निर्देशनहरू सम्बन्धित पञ्चायतले पालन गर्नु पर्नेछ ।

१६. वार्षिक प्रतिवेदन पठाउनुपर्ने : सम्बन्धित स्थानीय पञ्चायतले प्रत्येक साल आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महीनाभित्र पञ्चायत संरक्षित वनको वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धित वन डिभिजन कार्यालय र जिल्ला पञ्चायतमा पठाउनु पर्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची-१
(नियम ५ संग सम्बन्धित)

निवेदनको ढाँचा

श्री डी. एफ. ओ.

... ... वन डिभिजन कार्यालय।

वन ऐन, २०१८ र पञ्चायत संरक्षित वन नियमावली, २०३५ को अधीनमा रही पञ्चायत संरक्षित वन छुट्याई संरक्षण र सुव्यवस्था गर्नको लागि देहायको वनक्षेत्र यस पञ्चायतको नाममा सुम्पिदिनु हुन देहायको व्यहोरा खुलाई निवेदन गरेको छु।

(क) पञ्चायत संरक्षित वन छुट्याई संरक्षण र सुव्यवस्था गर्न चाहने पञ्चायतको नाम र ठेगाना :-

(ख) संरक्षण र सुव्यवस्था गर्न चाहेको सरकारी वनको-

(१) नाम :-

(२) चार किल्ला :-

(३) क्षेत्रफल :-

(ग) सरकारी वनमा कुन कुन जातका के कस्ता रूखहरू छन्:-

(घ) सरकारी वनमा वन्य जन्तु छ छैन, छन् भने कुन जातका वन्य जन्तु छन्:-

(ङ) सरकारी वनको सिमाना छुट्याइएको छ छैन :-

पञ्चायतको प्रधानपञ्चको नाम:-

दस्तखत :-

पञ्चायतको छाप :-

मिति :-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची–२
(नियम ७ संग सम्बन्धित)
प्रमाणपत्रको ढाँचा

श्री ५ को सरकार
वन विभाग
... ... वन डिभिजन कार्यालय

पञ्चायत संरक्षित वनको प्रमाणपत्र

श्री ... ... पञ्चायत ।

वन ऐन, २०१८ र पञ्चायत संरक्षित वन नियमावली, २०३५ को अधीनमा रही देहायको सरकारी वनको संरक्षण र सुव्यवस्था गर्न त्यस पञ्चायतलाई पञ्चायत संरक्षित वनको प्रमाणपत्र दिइएको छ ।

पञ्चायत संरक्षित वनको–

(क) नामः–
(ख) चार किल्लाः–
(ग) क्षेत्रफलः–

प्रमाणपत्र दिने अधिकृतको–
नामः–
दर्जाः–
दस्तखतः–
मितिः–

आज्ञाले–
अच्युतबहादुर राजभण्डारी
श्री ५ को सरकारको सचिव

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।